

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia 17 listopada 2009 r.

LPO-410-38-01/09

P/09/162

Pan ppłk **Bogusław Waligóra**

Dyrektor Zakładu Karnego

we Wronkach

Na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „*ustawą o NIK*”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Zakładzie Karnym we Wronkach kontrolę w zakresie funkcjonowania Zespołu Szkół w latach 2005-2009 (I półrocze). W związku z tą kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 5 listopada 2009r., Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 60 *ustawy o NIK* – przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia funkcjonowanie Zespołu Szkół przy Zakładzie Karnym we Wronkach, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. Zasady organizacji i funkcjonowania dwóch spośród pięciu szkół wchodzących w skład Zespołu Szkół („*Zespołu*”) przy Zakładzie Karnym we Wronkach („*Zakład*”) nie zostały określone w wymaganych dokumentach. Dotyczyło to Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Dorosłych („*ZSZ*”) oraz Technikum Uzupełniającego dla Dorosłych („*TU*”), które nie posiadały odrębnych statutów, a *ZSZ* aktu założycielskiego. Organizacja tych szkół została określona jedynie w statucie *Zespołu*, co zdaniem NIK nie wyczerpywało dyspozycji *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 200 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*². Dyrektor Zespołu dopiero w trakcie kontroli NIK podjął działania mające na celu uzyskanie brakującego aktu założycielskiego. NIK zwraca ponadto uwagę na to, że prowadzenie działalności przez *TU* w

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

okresie od września 2004 r. do marca 2008 r., t. j. w czterech kolejnych latach szkolnych, nie było formalnie usankcjonowane odpowiednimi zapisami w obowiązującym statucie *Zespołu*.

2. Sposób organizacji nauczania w *Zespole* był – w ocenie NIK – legalny i rzetelny. Realizowane programy nauczania zostały dopuszczone do użytku przez ministra edukacji narodowej, a dla każdej ze szkół opracowano szkolne plany nauczania, o których mowa w § 3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*³. W tygodniowych planach zajęć dydaktycznych, stosownie do § 4 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*⁴, zwanego dalej „*rozporządzeniem z grudnia 2002 r.*”, uwzględnione zostały zasady dotyczące równomiernego obciążenia zajęciami i ich zróżnicowania w całym dniu oraz niełączenia w kilkugodzinne bloki zajęć z tego samego przedmiotu.

Realizacja zaplanowanych zajęć dydaktycznych (na przykładzie języka polskiego i fizyki z astronomią) na poziomie od 91% do 97% w pełnym cyklu kształcenia, pozwalała na wykonanie szkolnych planów nauczania.

3. Baza lokalowa *Zakładu* pozwalała na realizację zaplanowanych zajęć dydaktycznych. W pomieszczeniach tych zapewnione zostały skazanym bezpieczne i higieniczne warunki do nauki.

Stwierdzono jednak, że dyrektor *Zespołu* nie przeprowadzał w obiektach szkolnych kontroli pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z nich, po każdej przerwie w działalności oświatowej, trwającej nie mniej niż 2 tygodnie. Obowiązek w powyższym zakresie określony został w § 3 ust. 1-2 *rozporządzenia z grudnia 2002 r.* Przeprowadzanie przez pracowników *Zakładu* cyklicznych kontroli warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, obejmujących również pomieszczenia *Zespołu*, nie zwalniało dyrektora *Zespołu* z realizacji obowiązku nałożonego przywołanym przepisem.

NIK zwraca uwagę na znaczne zużycie mebli i stolarki okiennej, a także zawilgocenie pomieszczenia biblioteki szkolnej.

4. Pomimo niepełnego wyposażenia *Zespołu* w zalecane pomoce dydaktyczne, nie stwierdzono spowodowanych tym przypadków niepełnej realizacji obowiązujących

³ Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

programów nauczania. NIK zwraca uwagę, iż – wbrew zaleceniom zawartym w zatwierdzonej przez ministra edukacji narodowej podstawie programowej kształcenia w zawodzie ślusarz – *Zespół* nie miał pracowni: rysunku technicznego, elektrotechniki i elektroniki.

W okresie objętym kontrolą zajęcia z praktycznej nauki zawodu dla słuchaczy *Zespołu* odbywały się w działającym przy Zakładzie Przedsiębiorstwie Przemysłu Metalowego „Pomet”, na podstawie stosownego porozumienia. Stwierdzono jednak, że zawarte porozumienie nie spełniało wymogów § 27 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu prowadzenia nauczania w zakładach karnych*⁵, zwanego dalej „*rozporządzeniem z lutego 2004 r.*”, gdyż nie uwzględniono w nim niektórych elementów wymaganych *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu*⁶, takich jak: lista uczniów odbywających praktyczną naukę zawodu, z podziałem na grupy, forma praktycznej nauki zawodu, termin rozpoczęcia i zakończenia praktycznej nauki zawodu, sposób ponoszenia przez strony umowy kosztów realizacji praktycznej nauki zawodu wraz z kalkulacją tych kosztów.

Zespół dysponował kompletnie wyposażoną pracownią komputerową przekazaną mu w 2006 r. przez ministra edukacji i nauki, w ramach realizacji projektu „Pracownie komputerowe dla szkół”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. *Zespół* wywiązał się ze wszystkich obowiązków wynikających z deklaracji o przystąpieniu do tego projektu.

5. Kwalifikacje 11 nauczycieli zatrudnionych w *Zespole* odpowiadały wymogom określonym w art. 9 ust. 1 *ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela*⁷ oraz w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*⁸.

Zaplanowane w *Zakładzie* środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli wykorzystane zostały, poza jednym przypadkiem, zgodnie z przeznaczeniem, określonym art.

⁵ Dz. U. Nr 37, poz. 337 ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 113, poz. 988 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.

70a ust. 1 *ustawy – Karta Nauczyciela*. Stwierdzono bowiem, że ze środków na kształcanie zawodowe nauczycieli, sfinansowano w 2007 r. dwóm wychowawcom z Działu Penitencjarnego jednodniowy kurs p. n. „Praktyczne przygotowanie projektów dofinansowanych ze środków UE w ramach współpracy międzynarodowej”.

Na osiem zrealizowanych szkoleń, tylko w jednym warunki szkolenia określone zostały w pisemnej umowie zawartej z wykonawcą. Niezachowanie pisemnej formy umów zawieranych z podmiotami prowadzącymi kursy, w szczególności co do zakresu tematycznego, wymiaru godzin oraz podstaw rozliczenia, było działaniem nierzetelnym.

NIK pozytywnie natomiast ocenia przyjęcie w trakcie kontroli regulaminu określającego szczegółowe zasady dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli.

6. NIK pozytywnie ocenia pod względem legalności i rzetelności rekrutację uczniów do *Zespołu* na początku roku szkolnego 2009/2010. Podstawą tej rekrutacji była kompletna dokumentacja potwierdzająca dotychczasowy przebieg edukacji skazanych. Sporadyczne przypadki odmowy przyjęcia zainteresowanych pobieraniem nauki w całym badanym okresie były wynikiem nieprowadzenia naboru do określonego typu szkoły lub braku odpowiedniej podbudowy programowej kandydatów.

Stwierdzono jednak, że sześciu skazanych przyjętych zostało do *Zespołu* w trakcie trwającego semestru, z pominięciem nałożenia na nich obowiązku określonego § 10 pkt 2 *rozporządzenia lutego 2004 r.*, t. j. obowiązku złożenia przez nich egzaminów klasyfikacyjnych dotyczących wiedzy i umiejętności z zakresu programów nauczania zajęć realizowanych od początku semestru do momentu przyjęcia do nauczania. Stosowany w *Zespole* system zaliczania zaległego materiału, nie odpowiadał wymogom przywołanego wyżej przepisu.

7. Sposób prowadzenia ksiąg uczniów *ZSZ* i *TU* naruszał postanowienia § 4 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji*⁹. Polegało to na nieodnotowaniu dat przyjęcia uczniów do szkoły (100% wpisów objętych badaniem), dat i przyczyn opuszczenia szkoły (42% wpisów objętych badaniem), a także dat ukończenia szkoły oraz numerów świadectw (60% wpisów objętych badaniem).

⁹ Dz. U. Nr 23, poz. 225 ze zm.

Stwierdzono ponadto jeden przypadek niezamieszczenia w księdze uczniów wymaganej adnotacji o wycofaniu ucznia z nauki na skutek okoliczności określonych w § 16 pkt 1-3 *rozporządzenia z lutego 2004 r.* (zachowania zagrażające bezpieczeństwu zakładu lub odmowa uczęszczania do szkoły). Brakujący zapis został uzupełniony w trakcie kontroli NIK.

8. NIK pozytywnie ocenia rzetelność prowadzenia ewidencji obecności uczniów na zajęciach, która odpowiadała ewidencji ruchu skazanych. Zgodne były także oceny uczniów zamieszczone w dziennikach lekcyjnych z ocenami wykazanymi w arkuszach ocen.

Stwierdzono jednak, że arkusze ocen uczniów *Zespołu* prowadzone były z naruszeniem *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie zasad wydawania oraz wzorów świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, sposobu dokonywania ich sprostowań i wydawania duplikatów, a także zasad legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych czynności*¹⁰. Wskazują na to wyniki badania kompletności informacji zawartych w 51 arkuszach ocen dwóch zespołów klasowych, które wykazały w 20% brak dat i przyczyn opuszczenia szkoły, w 4% brak dat ukończenia szkoły, w 37% brak dat uchwał rady pedagogicznej o klasyfikowaniu, promowaniu lub ukończeniu szkoły, w 37% brak adnotacji o wydaniu świadectw ukończenia szkoły oraz w jednym przypadku brak adnotacji o przeprowadzeniu egzaminu klasyfikacyjnego.

9. Dyrektor *Zespołu* wywiązywał się ze swoich obowiązków w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego, a szkolne plany nadzoru odpowiadały wymogom wynikającym z obowiązującego do dnia 24 sierpnia 2009 r. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz*¹¹.

NIK pozytywnie pod względem legalności i rzetelności ocenia także działania *Zespołu* polegające na wydaniu dziewięciu skazanym zaświadczeń dla ZUS, stanowiących podstawę uzyskania i pobierania przez nich, za pośrednictwem *Zakładu*, świadczeń z tytułu renty rodzinnej. NIK zwraca jednak uwagę, że nieprzeprowadzenie w *Zespole* kontroli w tym zakresie, stanowiło naruszenie dyspozycji dyrektora generalnego Służby Więziennej

¹⁰ Dz. U. Nr 58, poz.504 ze zm.

¹¹ Dz. U. Nr 235, poz. 1703.

(„DGSW”), zamieszczonej w piśmie z dnia 3 grudnia 2008 r. skierowanym do dyrektorów szkół działających przy zakładach karnych.

10. Kształcenie kursowe skazanych prowadzone było w *Zespole* na podstawie przepisów *rozporządzenia z lutego 2004 r.* Osadzeni, którzy zakwalifikowani zostali do udziału w tych kursach, spełniali wymagania określone w § 32 tego rozporządzenia. Prowadzenie tych kursów zostało rzetelnie udokumentowane. Zajęcia kursowe, którymi objętych zostało 187 skazanych, sfinansowane zostały w całości ze środków funduszu postpenitencjarnego.

NIK zwraca jednak uwagę, że w preliminarzu jednego z kursów, wbrew postanowieniu § 25 ust. 2-3 *Instrukcji nr 5 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 25 listopada 2008 r. w sprawie szczegółowego trybu organizowania nauczania w szkołach oraz szkolenia kursowego w zakładach karnych i aresztach śledczych*, nie uwzględniono wynagrodzeń kierownika i sekretarza kursu.

Stwierdzono ponadto, że koordynację dwóch kursów zawodowych, prowadzonych w ramach „Programu operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Pan Dyrektor powierzył pracownikowi działu penitencjarnego, podczas gdy według § 36 ust. 1 *rozporządzenia z lutego 2004 r. za prawidłową organizację oraz przebieg kursu zawodowego organizowanego w zakładzie karnym, przy którym prowadzona jest szkoła, powinien odpowiadać dyrektor szkoły lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny.*

11. Sposób ewidencjonowania kosztów w *Zakładzie* nie pozwalał na określenie wszystkich kosztów funkcjonowania *Zespołu*. W ewidencji księgowej *Zakładu* wyodrębnione zostały wyłącznie koszty wynagrodzeń nauczycieli. Było to wynikiem planu finansowego *Zakładu*, który w dziale 801 (oświata i wychowanie) przewidywał zasadniczo jedynie wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. Pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem *Zespołu* były księgowane jako wydatki *Zakładu* w dziale 755 (wymiar sprawiedliwości) rozdziale 75512 (więziennictwo). NIK zwraca uwagę, że według art. 16 ust. 1-2 *ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*¹², wydatki publiczne powinny być klasyfikowane (z zastrzeżeniem z art. 16 ust. 2) według: działów i rozdziałów (określających rodzaj działalności) paragrafów (określających rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku oraz środków), o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 tej ustawy.

¹² Dz. U. Nr 249. poz. 2104 ze zm.

12. W okresie objętym kontrolą nie odnotowano trwałych trendów wzrostowych lub malejących w kształtowaniu się takich wskaźników działalności edukacyjnej Zespołu jak: liczba słuchaczy objętych nauką, liczba klasyfikowanych oraz promowanych na kolejny semestr i do kolejnej klasy, liczba słuchaczy, którzy ukończyli szkołę, liczba przystępujących do egzaminu z nauki zawodu lub z przygotowania zawodowego albo matury. Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast utrzymujący się w całym okresie objętym kontrolą wysoki, wynoszący od 64% do 100%, odsetek uczniów, którzy uzyskali ocenę pozytywną z egzaminu z nauki zawodu (ZSZ) lub z przygotowania zawodowego albo matury (TU).

Korzystna była także relacja czasu pobierania nauki przez uczniów Zespołu w stosunku do okresu kształcenia, przewidzianego dla pełnego cyklu edukacyjnego. Stwierdzono bowiem, że 29 absolwentów, spośród 30 poddanych analizie, zakończyło edukację terminowo, a jeden powtarzał jeden z sześciu semestrów nauki (TU).

Akceptację Sądu Okręgowego uzyskały również wnioski Pana Dyrektora w sprawie uzyskania warunkowego przedterminowego zwolnienia przez trzech słuchaczy Zespołu.

13. Obowiązujące w Zakładzie zasady kontroli wewnętrznej, obejmujące m. in. kontrolę wydatków związanych z funkcjonowaniem Zespołu, były zgodne z przepisami określonymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie trybu przeprowadzenia kontroli jednostek organizacyjnych Służby Więziennej¹³. Zakład podejmował działania kontrolne mające na celu zapewnienie wykonywania zadań oświatowych w sposób oszczędny, wydajny i skuteczny. Audyt wewnętrzny był prowadzony w Zakładzie przez audytora wewnętrznego Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Poznaniu, zgodnie z przepisem art. 51 ust. 6 ustawy o finansach publicznych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) podjęcie działań mających na celu przyjęcie odrębnych statutów dla wszystkich szkół wchodzących w skład Zespołu,
- 2) przestrzeganie obowiązku przeprowadzania w obiektach szkolnych kontroli pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z nich,
- 3) zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w pomieszczeniu biblioteki szkolnej,

¹³ Dz. U. Nr 151, poz. 1470 ze zm.

- 4) dostosowanie treści porozumienia dotyczącego prowadzenia praktycznej nauki zawodu do wymogów zawartych w obowiązujących przepisach,
- 5) określanie warunków szkoleń nauczycieli w pisemnych umowach,
- 6) przestrzeganie obowiązujących przepisów przy przyjmowaniu skazanych do nauki w trakcie trwania semestru,
- 7) rzetelne prowadzenie ksiąg uczniów i arkuszy ocen słuchaczy *Zespołu*.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu – na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK* – oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobach wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie dyrektorowi delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Otrzymują:

- 1) NIK Delegatura w Opolu,
- 2) aa.